

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח

יום ו' ערש"ק כ"ג שבט תשפ"א

פרשת יתרו

שבת קבלת התורה

גליון תע"א

שנה עשירית

מפי ספרים וסופרים

למה ביקשו המלאכים להשאיר את התורה בשמים

לכם להתקוטט עם בעלי העגלה חינם, הלוא הם בתום לבבם ובניקיון כפיהם באו הנה, אחר כי הסכמתם על דבר זה.

ויאמרו אליו, רבנו, הנה בכוונה עשינו דבר זה לטובתך, כי הנה פה עיר גדולה של חכמים וסופרים, רבים הם המבינים חכמתך וגדולתך, וידעו להיזהר בכבודך, אבל בעיר הקטנה אשר אנשים בה מעט לא ידעו ולא יבינו גדולתך. כי מעלת כבודו כתב אליהם שיקבלוהו לרב, ומי יודע אולי יחשבו, כי בני עירנו מאסו בך וגירשו אתך מחמת איזו סיבה, ולא יזהרו בכבודך כראוי, על כן יעצנו לעשות כן לעיני בעלי העגלה, למען יראו כמה יקרת הרב בעינינו, עד שאין אנו מניחים אותך לנסוע מאיתנו, וידעו מעתה להיזהר בכבודך כראוי.

והנמשל: כי התורה הקדושה, עת עלה ברצונו יתברך ליתנה למטה בארץ לזכות את בני האדם מורכבי החומר והצורה, הנה המלאכים גם כי ידעו כי התורה היא בעבור ישראל, עם כל זה התאמצו לחמוד יופייה בליבם, ואמרו "תנה הודך על השמים", ובכוונה תחילה עשו כן, כי חשו המלאכים פן אחרי שיקבלוהו בני האדם, לא יעריכוהו כערכה, כי יאמרו, אם הייתה חשובה מדוע הסכימו המלאכים שתרד למטה. מה גם שכל הניסים שעשה ה' יתברך עמם במצרים ועל הים, היו כולם על תנאי שיעבדו את האלוקים על ההר הזה ויקבלו תורתו. ואם התורה טובה ויקרה כל כך, לא היה צורך להלהיב אותם בניסים ונפלאות שיקבלוהו, כי מי פתי שלא יאבה בה. על כן, בכוונה תחילה בעלות משה למרום לקבל התורה, בקשו המלאכים לפגוע בו, ובקשו מהקב"ה שישאירה אצלם, למען ידעו ישראל כמה היא חמודה בעליונים, ורק למען זכות אותם ניתנה להם, וכך יזהרו בכבודה והדרה. (המגיד מדובנא זיע"א)

יש להבין, וכי מה ראו המלאכים לעכב את התורה שתישאר אצלם בשמים בעולמות העליונים, הלוא ידעו כי התורה היא בעבור ישראל שיקיימוה, והם אינם שייכים בכל זה?

והעניין יובן על דרך משל: לרב גדול שהיה מורה הוראה בעיר גדולה כמה שנים. ויהי לעת זקנותו בראותו כי כבודו עליו הטרדות בענייני העיר ובמשפטיהם הרבים, עלה בדעתו לכתוב לאנשי העיר הקטנה הסמוכה לקבלו עליהם לרב, כי שם יוכל לשבת בנחת ובשלווה בהיות אנשים בה מעט. לכן תחילה הודיע בקהל עדתו, שאינו רוצה עוד להיות רב אצלם, והם ביקשו ממנו לבל יעשה דבר זה, כי איפה ימצאו רב גדול כמוהו, רק לאחר שראו כי לא יועילו בדבריהם, אז אמרו לו: רבנו, כטוב בעיניך עשה. ויכתוב הרב אל ראשי העיר הקטנה, אם תאבו, קבלוני נא אצלכם למורה, ויאספו יחד ויסכימו כולם ויאמרו טוב הדבר. וישכרו מהם אנשים וייקחו עגלות וישלחום להביא את הרב ואת ביתו. ויהי כאשר באו העגלות, מיד נקבצו כל גדולי העיר הגדולה, ולא הניחו אותו לנסוע מאצלם. אמר להם הרב: הלוא שאלתי אתכם תחילה והסכמתם לדברי, ועתה מה לכם להתנגד? ויאמרו לו, רבנו, חלילה לנו מעשות כדבר הזה, הנה העגלות לפניך, קומו וסעו לכם כרצונכם. ויבואו שוב בעלי העגלה ויאסרו את המרכבה, והנה שוב התאספו אנשי העיר, וינתקו את הקשרים, ויתקוטטו עימם לאמור: אין אנו מניחים אתכם לקחת את רבנו מעירנו! וילכו בעלי העגלה לרב ויספרו לו את אשר אנשי העיר עושים להם, ולא האמין להם, כי היה הדבר לפלא בעיניו, איך חזרו והתעוררו שוב שנית ושלישית הלוא כבר הפצירו בו מאז שישאר רבם ולא הועיל להם, ומה גם עתה שהוא עומד מוכן ומזומן לנסוע. ויקרא הרב אותם אליו ויאמר להם, מה

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבתינו הק' מאלכסנדר

צריך להאמין שהכל הוא מאת הבורא ב"ה

וישמע יתרו חותן משה את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים (י"ח, א').

לכאורה קשה למה התחיל הפסוק בשם אלוקים ב"ה וסיים בשם הוי' ב"ה? אכן המכוון, כי מכלל זה זכה להשיג אמונת אומן, כאמונתם של ישראל, כאשר השם 'אלוקים' שהוא בגי' 'הטבע' (פרדס שיע' י"ז פ"ד) הוא ג"כ מאת השי"ת כמו השם הוי' שרומז על למעלה מדרך הטבע, כמו שכתב המהר"ל ז"ל (גבורות ה' הקדמה ראשונה) כי השם המיוחד הוא שם העצם מורה שהוא נבדל מכל הנמצאים, והשיג אמתת ותכלית האמונה שהכל מאת השי"ת, כהמשך לשון קדשו (שם) ובו [ר"ל בהשם העצם] מקוימים כל הנמצאים, היינו שהכל מתנהג בכח שם הוי'. והטבע הוא רק הסתר, ועי' האמונה מגלים ההסתר ומראים שהכל מאת השי"ת.

וזאת היא עבודת איש הישראלי, לידע ולהאמין כי הוי' הוא האלוקים (דברים ד', ל"ט). היינו שהטבע המרומז בשם אלוקים והלמעלה מן הטבע המרומז בשם הוי' ב"ה הכל אחד הוא מאת השי"ת, ועי' אה"כ (שם ל"ב, ט) כי חלק ה' עמו, כי זרע ישראל עדת עם קודש המה מבטלים כל הטבע בהיותם מאמינים בני מאמינים שאין טבע כלל, אלא הכל מאת השי"ת בבחי' הוי'. וזה גם בחי' שוית ה' לנגדי תמיד (תהילים ט"ז, ח'), שמאמין שהכל הוא תמיד שם הוי' ב"ה, ר"ל אפילו בזמן שמתנהג בדרך הטבע שהוא בחי' אלוקים, הוא באמת מאת השי"ת, בבחי' הוי', והטבע אינו אלא העלם והסתר. (אמרי מנחם)

כל ההתחלות קשות וסופן כלות

יעתה אם שמוע תשמע בקולי. פרש"י ז"ל: ועתה, אם תקבלו עליהם יערב לכם מכאן ואילך שכל ההתחלות קשות.

הנה אומרת התורה במ"ת כלל, שעיקר הקשיים הם בהתחלה שאין האדם עומד בהתחלה בנסיון ואינו משגיח על הקשיים והעייפות שבתחילה והולך ללמוד ד"ת בהתלהבות ובחשקה גדולה אזי מבטיח הכתוב שע"י הזכות שעמד בנסיון הקב"ה יערב לכם את דברי התורה ותצליחו ותרגישו במתיקות התורה מכאן ואילך, ולא יהיה לכם שום קשיים ודברי התורה ימשכו אתכם ותרוצו בחשקה גדולה ללמודם.

וזה מה שא"א בברכת התורה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו בלשון עבר ואח"כ אנחנו מסיימים בלשון הווה ברוך אתה ה' נותן התורה, דהיינו שנתנית הקב"ה היא נתינה תמידית שע"י שנתן לנו את התורה נמשכת הנתינה לעולם ועד, שאם איש ישראל מקבל ע"ע עול תורה עי"ז משפיע הקב"ה נתינת התורה וזוכה להבנת התורה ולשכל התורה, ועי"ז יערב לו מכאן ואילך שכל ההתחלות קשות וסופן קלות.

(אמונת משה)

הדרך האמת בעבודת השי"ת זה לידע והאמין בהשי"ת

ויחד יתרו על הטובה אשר עשה ה'.

וזהו פ' זיחד יתרו' שעיקר שמחת וחדות יתרו היה במה שזכה לידעית ולאמונת אחדות ה' שבא לתכלית הידיעה כי הוא יחיד ומיוחד בכל העולם בורא כל עלמין ומסבב כל עלמין ומהוה כל הוויות, וזה היה לו יותר מעל כל הטובה אשר עשה ה' לישראל, וכל העולם ראו ושמעו גדלות ורוממות ה' שנתפרסם בעולם כבוד ה', כי מבלעדי עזרתו אין עזרה וישועה, וזה היה לו יותר שבחה והטבה מעל כל הטובה, כי זהו דרך אמת בעבודת ה', וכן נזכה גם אנחנו להתחזק ולהאמין בתקות צור ישועתנו כי הוא יושיענו ויתגדל ויתקדש כבוד ש"ש בעולם ע"י מעשינו הטובים.

(תפארת שמואל)

לא מספיק בקבלת התורה שבכתב אלא גם בע"פ

ויתיצבו בתחתית ההר (י"ט, י"ז)

אמרו ז"ל (שבת פח). מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כנגיית וא"ל אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. הקשה המהרש"א דזה סותר להא דאמרו בהמשך הגמ' שם שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואומר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימים ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו, שכן משמע שאפילו אם לא יקבלו ישראל את התורה העולם יתקיים, ורק ישראל יקברו ח"ו תחת ההר.

ונ"ל ע"פ המדרש תנחומא (נ"ח) שכפיית ההר היה רק על תורה שבע"פ, וא"כ אפשר לומר שלמהמשך קיום העולם היה די בקבלת תורה שבכתב, והקב"ה כפה עליהם את ההר כדי שאם יסתפקו בזה ולא יקבלו ג"כ את התורה שבע"פ יקברם תחת ההר. (פרדס יהודה)

עיקר התורה זה 'זאהבת לרעך כמוך'

וכל אשר לרעך (כ' י"ד).

כ"ק אאמור' צללה"ה ז"ע דיבר בקדשו פי' המקרא קודש ע"ד מאחז"ל

(שבת ל"א). שאמר הלל להגר מה דעלך סני לחברך לא תעביד, זאהבת לרעך כמוך (ויקרא י"ט, י"ח) הוא כלל גדול בתורה, שזה הוא עיקר התורה, וזה הוא פי' הפסוק כאן שכל עשרת הדברות תלוים העיקר שיהי' בך אהבה לכל ישראל וב"א יהי' רעך וחברך היינו שע"י הכנעה וביטול זוכים להכתיר להקב"ה במדת כתר, והתיבות האלו הם משלימים לתר"ך עמודי אור המוזכרים בסה"ק.

(ישמח ישראל)

השי"ת מקבל תפילת כל פה עמו ישראל ברחמים

אלה הדברים אשר תדבר אל בני" (י"ט, ו) ופירש"י לא פחות ולא יותר. כ"ק אחי אדמו"ר הק' פירש בקדשו שככה יאמר להם לישראל כי לפני השי"ת אין בחי' פחות ובחי' יותר - בחי' קטן ובחי' גדול - כי השי"ת מקבל תפילת כל פה עמו ישראל ברחמים. וכן הוא דרך עבודת ד' שילך האדם בקן הממוצע, לא למעלה ולא למטה, שלא יהיה בעיניו כאין וכאפס וגם לא למעלה. (תפארת שמואל)

זוארט

דברי אלוקים חיים

ובזה פירשנו בפרשת חיי שרה אצל אליעזר שאמר לא אוכל עד אשר עם דברתי דברי ויאמר עבד אברהם אנכי, ודרשו רז"ל שהיו נותנים סם המות במאכלו ועל ידי דברי תורה שאמר היה ניצול מהם, איננו כפשוטו שהיו נותנים בו סם המות במאכלו, רק מאכלם היה אצלו בחי' סם המות, כי הוא היה רגיל לאכול משולחנו של אברהם אבינו ושרה אמנו היא היתה המבשלת ומכנת, ואברהם היה מביאו על השולחן בקדושה, לכן מאכלם היה אצלו בבחי' סם המות, וכאשר אמר דברי תורה מקודם "עבד אברהם אנכי" היה מעורר בחי' צדיקו של עולם וכל הדבוק לטהור טהור. וכן גם עתה בדור הזה בגלות המר בתכלית השפלות בבחינת עמידה כמ"ש העומדים בבית ה' בלילות בחי' עמידה בזמן הגלות הדומה ללילה כי בזמן הגאולה היינו בבחינת הולך ממדריגה למדריגה כמ"ש וד' הולך לפניו יומם, אך עכ"ז אנו יכולים לעורר חסדי אבות ממדריגת הצדיקים אשר לפנינו ז"ע ממה שאנו מזכירים אותם לדבר מהם מגודל קדושתם ומעלתם, יהי ה' עמו כאשר היה עם אבותינו, אמן.

(תפארת שלמה)

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"נ הרה"ח ר' יצחק

בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל

נלב"ע ו' סיון תשע"ד

אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל (י"ט ו') מפרש"י ז"ל: לא פחות ולא יותר. י"ל בדרך רמז להנותן לחבירו מתנה על תנאי צריך להיות התנאי כפול שאם לא כן התנאי בטל והמעשה קיים, והשי"ת אמר אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה בלא תנאי כפול, ומשה רצה שישמעו בקול ה' ולכן יכול להיות שיפחות ולא יאמר להם דבר המתנה שיהיה סגולה, או שיוסיף תנאי כפול שאם לא ישמעו לא יהיו סגולה, ע"כ אמר לו ה' לא תפחות, ולא תוסיף דרצון ד' הוא שאפילו חלילה לא יקיימו, תהיה ג"כ המתנה קיימת. (מהרה"ק מקאצק ז"ע)

ששת ימים תעבדו ועשית כל מלאכתך. מפרש"י ז"ל: שיהיה כאילו כל מלאכתך עשויה. פי' שע"י נעשה ונגמר באמת כל מלאכתך, ע"י שמניח חפציו בעבור שביתת השבת. ופשט הפסוק הוא, כי השי"ת נתן את יום השבת למנוחה, שכל העבודות המוטל'ן על האדם יעשה רק בימי המעשה, ובשב"ק אין צריך עבודה בשום דבר אף במלחמת היצה"ר דכתיב ששת ימים תעבוד. ואם היינו מקיימין העבודה כראוי, אז ויום השביעי כו' לה, ומה שאין המרגישים המנוחה כראוי בשבת, הוא ע"י חסרון עבודה בחול, וכמו שאמרו (ע"ג ג). מי שטרח בערב שבת כו', אעפ"כ כשבא שבת ורואין עצמם מרוחקין מקדושת השבת, וע"י שבין בתשובה מאהבה לבוא לקבל הארת השבת, וע"י איתא (זוהר ח"א, קכ"ט ע"א) בעלי תשובה בשעתא חדא וברעיא חדא, מתקנין הכל. וע"י אותו התשוקה לשבת נגמרי'ן כל המעשים. ולכן נאמר ועשית כל מלאכתך, שיש בכח התדבקות אל השבת להשלים כל חסרון עבודה בחול כנ"ל. (שפת אמת)

וירא העם ויזעזעו ויעמדו מרחוק וגו'. כי ראה רומז למדריגה גבוהה, והאות שראשי ישראל נקראים עיני העדה (עיין ב"ב ד). וזהו וירא העם, פי' בהסתכלותם והביא איך שהמצות הם גדולים וחזקים ומי יוכל לעמוד בהם ויזעזעו לבדם ויעמדו מרחוק, פי' נתנו עצה ותחבולה להעמיד הדברי תורה והמצות ע"י סייגים והרחקות שעשו רז"ל כגון שניות לעריות. וזהו ויעמדו, שעשו העמדה למצות. ע"י מרחוק, פי' ע"י הרחקות והסייגים שגדרו רז"ל. (אהב ישראל)

וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמר. דהנה ע"י התורה אדם בא לידי דביקות, וזהו את כל הדברים לאמר אנכי ה' הוא הדבקות ואמונה. (נועם אלימלך)

ויוצא משה את העם לקראת האלוקים (יט, יז). במדרש (שיר השירים רבה א, נז) ישנו להם ישראל כל אותו הלילה. וי"ל כי בני ישראל הרגישו בנפשם שעדיין לא עשו הכנה הרצויה לקבלת התורה, לכן ישנו, כי רצונם היו לדחות הזמן בכדי שיהיה להם פנאי לטהר ולזכך מוחם וליבם. (אמרי פנחס)

וישמע יתרו כו'. מפרש"י ז"ל: מה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. לכאורה קשה וכי לא שמע אלא זאת ואיך ומה עזב את הנפלאות אשר עשה השי"ת במצרים ועוד הורדת המן ושליח והוצאת מים מצור החלמיש, ועוד קשה מפני מה נטר עד הכא הלא בשמעו בצאת ישראל ממצרים תיכף היה לו לבא, אפשר י"ל ידוע שקריעת ים סוף היה ניכר לכל באי עולם, כדברי חז"ל (ילקוט רמז קל"ד) וקשה איך עמלק ערב אל לבו לנשת למלחמה עם בני ישראל אשר היו חביבים כ"כ בעיני אלוקים, אלא ודאי צריך לומר כדברי חז"ל (ילקוט רמז רס"ג) על שרפו ידיהם מן התורה גירה השי"ת ב"ה את עמלק בישראל. ורש"י פירש על פסוק אל המדבר אשר הוא חונה כו', וז"ל אעפ"י שישב בכבודו של עולם נדבה לבו לצאת למדבר לשמוע תורה כו'. ואפשר שזה כוונת רש"י ז"ל מה שמועה שמע ובא עתה דוקא ולא מקודם לזה, מתרץ רש"י ז"ל קריעת ים סוף ומלחמת עמלק דיקא. וקשה תרי דסתרי אהדי איך ומה היה עמלק בא להילחם עם ישראל אחרי שמעו קריעת ים סוף, אלא צריך לומר על שרפו ידיהם מן התורה נמצא עונש של ביטול תורה גדול כ"כ. לכך בא אל המדבר לשמוע תורה, וק"ל. (אור פני משה)

ויבא יתרו וכו' אל המדבר (יה, ה). מפרש"י ז"ל: בשבחו של יתרו דבר הכתוב שהיה יושב בכבודו של עולם ונדבו לבו לצאת אל המדבר מקום תוהו לשמוע תורה. והקשה אא"י (ר' יחזקאל מקוזמיר) זצ"ל, מה הרבותא והשבח של יתרו דיקא בזה, הלא כל הגרים הם כן שמואסים בטוב עולם הזה, הוא מותיב והוא מפרק, כי יתרו מתחילה היה יושב ולומד בביתו, בדרך עולם שיושבים ולומדים בהתמדה, והרגל נעשה טבע ועובד ועוסק בתורה כדי טבעו והרגלו. וידוע (אבות פ"ו מ"ג) אין כבוד אלא תורה, וזהו הפירוש 'כבודו של עולם' היינו עסק התורה כפי טבעו של עולם. אח"כ ראה שאין זה עבודה אמיתית, רק צריך לעשות עצמו בחי' הפקר כמדבר ולעסוק בתורה למעלה מטבעו והרגלו (עין במדרש רבה א' ז') על כן בא אל משה שהוא צדיק הדור, אל המדבר שהוא הפרשת עוה"י כמדבר, והתחיל לעבוד מחדש כפי דרכו של משה. (דברי ישראל)

וישמע יתרו וגו' את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים, יש לומר שמונה ב' מעלות שהקב"ה נתן למשה רבינו ע"ה, אחד הוא אשר עשה אלוקים למשה, היינו שעשה השי"ת

אופני התפילה שיהיה על כבוד ה' ית'

וישמע יתרו, מפרש"י ז"ל מה שמועה שמע ובה קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, וילקוט איתא גם מתן תורה. והמפרשים דקדקו מאי שפירש רש"י ז"ל מה שמועה שמע ובה הלא מבואר בהכתוב כל מה ששמע, את כל עשה אלוקים למשה ולישראל עמו.

מבואר בספה"ק "תפארת שמואל" (פרשתן אות א') עה"פ הכתוב ויצעקו בני ישראל אל ה', [וכמו שכבר ביארנו בספה"ק (ישמח ישראל, תפארת שמואל) שכל הצעקות והבקיות שהיה בעת יציאת מצרים ובכל מהלך הדרך היה על כבוד ה' שיתחלל בעולם, ולמען זה ביקשו]. והוי ידוע מאמר חז"ל (במות ק"ה) המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולכו למעלה, דהיינו שיתן אל ליבו צער השכינה שכינתא בגלותא, וכמאמרם ז"ל (סנהדרין מ"ד) בזמן שאדם מישראל מצטער שכינה מה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, ועל זה צריך שיהיה עיקר תפילתו ובקשתו, בדרך רחמים ותחנונים לפני המקום, על כבוד ה', ותפילה זו עולה למרום אל מקום השכינה הק', וכשהיו ישראל אצל הים והמצרים רדפו אחריהם אמרו חז"ל בהמדרש שתלו עיניהם למרום, ר"ל שלא השגיחו אל עצמם כלל רק התפללו על כבוד ה' שלא יחולל שמו בעולם, שלא יאמרו מבלתי יכות ה' להוציאם, וזהו ויצעקו בני ישראל אל ה', דהיינו שצעקו על צער ואי כבוד ה', כי לא נאה להיות רבו שרויה בצער, שמשותף בצערן של ישראל, ובזכות זה זכו להישועה, ודבר זה לקח יתרו לבו לבוא ולהתגייר, כי התבונן אל ליבו רוממות השי"ת שאין חקר לגדולתו וכמו שאמר גדול ה' מכל האלוקים, ואעפ"כ משגיח על פחותי ערך קרוצי חומר ומשותף ומצטער בצרתם ובכל צרתם לו צר, ועי"ז בא להתגייר.

וזה פירוש מאמר חז"ל (ר"ה כ"ט) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה, אלא לומר לך כל זמן שמסתכלין כלפי מעלה הם מתגברין, היינו כל זמן שמסתכל בעין פקחא בעין השכל כלפי מעלה שבכל צרתם לו צר, וצערנו נוגע לכביכול, ומבקשים על כבוד ה' הם מתגברין, ותפילה זו עולה למעלה ראש ומנצח הכל. המורם מדבריו הקדושים והנפלאים, שמורים לנו את הדרך הנכונה והאמיתית בתפילה, שכל אדם צריך איזו ישועה בפרטית, בכל ענין שהוא הן ברוחניות והן בגשמיות, והעצה לקבלת התפילות, מבואר ע"י דברי רבינו זי"ע, הוא שיתפלל ויבקש על כבוד שמים, ולכל לחשוב על עצמותו כלל. ודהיינו, על בנים ובני בנים, שימשכו את הדורות הלאה, על פרנסה - שאם אין קמח אין תורה, ועל זיווג - שהרי ציוה ה' שאדם יקיים מצות פריה ורביה,

למשה בחי' אלוקים, כמו שכתוב (שם ז', א') ראה נתתיך אלוקים, והב' שעשה לישראל, שיהיו עמו של משה, וכולם ניצוציו וחלקיו של משה והוא הכולל כולם וראש ומנהיג שלהם, וזהו וישמע יתרו, והבן. (הגל מחנה אפרים)

ולא טוב האדם להיות לבדו. וכן על זה הדרך. והעיקר הוא שיבקש, וכמו שאמרנו לעיל וכן בהמשך המאמר, שיבקש למען יתגדל ויתקדש שם שמים בעולם. ואזי יתקבלו תפילותיו, ויעלו לרחמים ולרצון לפני אדון כל. ולהוסיף נופך על דברינו, הרה"ק רבי משה'לה מקוונץ זי"ע בספרו "זיחל משה" כתב על מאמר דוד המלך ע"ה (תהילים קי"ח, ה') מן המצר קראתי ק'ה ענני במרחב ק'ה. הנה בכל צרתם לו צר כביכול והשכינה עמו בגלות, ועיקר תפילתנו צריכה להיות עבור השכינה לאוקמה יתה. וזהו מן המצר - כשהייתי בצרה, אזי הייתי מתאונן וצועק על גלות השכינה ולא לטובת עצמי. ועיקר צעקתי על שהשכינה סובלת עמי בגלות. וזהו 'קראתי ק'ה'. אזי נכון לבי בטוח בה' ש'ענני במרחב'. וכן בספר "עוללות אפרים" (מאמר שו"ט) פירש את הכתוב "על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא" דהיינו שהתפילה צריכה להיות 'אליך' על כבוד ה'.

כן בליקוטי אמרים מובא בשם הרה"ק ממעזריטש זי"ע פירוש על דברי המשנה (אבות פ"ה מ"ג) על תעש תפילתך קבע, ר"ל אל יתפלל אדם על עסקי צרכיו, רק יתפלל תמיד בשביל השכינה שתגאל מגלות. וז"ש אלא רחמים ותחנונים ר"ל יתפלל תמיד לפני המקום, כלומר עבור השכינה הנקרא מקום כידוע.

וכתב בספר "שפת אמת" (ליקוטים פר' ואתחנן) עה"כ (דברים ד', ז') כה' אלוקינו בכל קוראינו אליו, פי' בכל קוראינו אליו, היא קריאה לה' ממש להתדבק בו ית', ולא לבקשת צרכיו, כי לא נאמר אשר לו אלוקים עושים רצונו רק קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קוראינו אליו, הוא קרוב לנו, ותפילה זו לעולם מתקבלת.

"הקריאה בתורה מעוררת הזמן שיתעורר נפש הישראלי ויתלהב לעבודת ה', ולהשליך מעליו בטרם כל מחשבות ההבלים והשטותים, ולידע ידיעה האמיתית שהוא יחיד ומיוחד וממציא כל הנמצאים ומסבב כל הסיבות" (ישמח ישראל בפרשתן סוף אות א'). וכן יעזרני ה' להתפלל לבקש ולהתחנן רק בשביל כבוד שמים, למען יתגדל ויתקדש שמו בכל העלומות בעליונים ובתחתונים, ויעלו לרחמים ולרצון לפני אדון כל, ולהיוושע כל אחד בישועה הפרטית שלו הוא מצפה ומחכה, ולישועה הכללית לביאת גואל משיח צידקנו שיבוא ויגאלנו במהרה ובימינו אמן וכן יהי רצון.

(מאמר זה נכתב ברב רובו בקצת בשינוי לשון כמובא באריכות בספה"ק, ועי"ש בהרחבה. והמשכיל ירחיב עוד. ואפשר להרחיב עוד הרבה, ועוד חיד נטויה)

מעשי צדיקים

אני מוחל לו במחילה גמורה ואין בלבי עליו שום טינא

זהל רבי ישראל כמוצא שלל רב, מצא מה שחיפש, בידי לעזור לך להשיגה, חנתי הרי הוא מראשי הרבנים בעיר, ואני כבר אדאג שהוא יתן לך מה שאתה צריך, הדלתות נפתחות לפניו, רבי אליהו אליעזר מיד מקבלו לחזר והחל לגלגל עמו שיחה בהלכות, הוא תהה על קנקנו ומצאו ריק, אין הלה מוצא ידיו ורגליו בהלכות שחיטה בדיקה וטרפות. ניחמו רבי ישראל, חזקה שאתה יגע עדיין מן הדרך, תנוח טוב ותבוא שנית בעוד ימים מועטים, בקושי מצא האברך את הדלת והסתלק.

עברו ימים אחדים והאברך לא חזר, רבי ישראל שהצטייד מראש בכתובתו הלך בכבודו ובעצמו והמציא את עצמו אליו, נכנס לפונדקו ושאלו על מה שאינו שב? השיב הלה, מחזיק אני טובה לרבינו, הוא פקח את עיני, אני מכיר כבר את מקומי ואחזור מיד לביתי. לא הרפה ממנו רבי ישראל ועודדו והמריצו לחזור וללמוד היטב הלכות שחיטה, הלך ומצא לו שוחט מובהק שילמדנו את הדינים, וסיפק לו למשך כל אותו זמן את כל צרכיו. לא עברו ימים מרובים ועמלו של רבי ישראל נשא פרי, האברך למד במרץ ובסקידה את ההלכות, השתלם לשוחט מומחה והוסמך על ידי כמה רבנים גדולים, ועדיין לא נתקררה דעתו של רבי ישראל, עד שמצא עבדו קהילה הגונה שהושיבוהו בכבוד בתוכה. כששאלו את רבי ישראל וכל כך למה מה חזר רבינו כל כך להטיב במיוחד עם אותו אברך? השיב כשהלה בא אלי וביקש את סליחתי, אמרתי לו כי אני מוחל לו במחילה גמורה ואין בלבי עליו שום טינא, ובאמת אמרתי הדברים בלב שלם, אך היות ואני רק בשו' ודם וחוששני שהתגבגב בלבי איזו קפיא ושנאה עליו, לכן השתדלתי לחפש כל מיני הטבות לגמול לו ולהוציא מלבי כל חשש טינא.

מסופר על הגה"ק רבי ישראל מסלנט זיע"א (יומא דהילולא כ"ה שבט), שנסע פעם ברכבת מעיר קובנא לזילנא, וכדרכו נסע יחידי בלי מלווים והיה לבוש כאחד הבעלי בתים, על ידו ישב אברך צעיר, ישב רבי ישראל ועישן סיגריה. האברך פנה בגסות לרבי ישראל ואמר שאיננו סובל את ריח העישון, לא ביקש רבי ישראל להצטדק שהקרון מיועד למעשנים, אלא ביקש סליחתו וכיבה את הסיגריה. לא עברו רגעים מועטים ושוב נשמע קולו הנרגז של האברך, אי אפשר לשבת בד' אמותיו של הזקן הזה, הוא פותח את החלון ומכניס קור בעצמותינו, רבי ישראל המשיך בנחת להצטדק, תסלח לי לא אני פתחתי את החלון, ואם הדבר מפריע לך אסגרנו, קם וסגר. כשהגיעה הרכבת לזילנא, המתין קהל רב אשר ביקש להקביל את פני גאון ישראל וקודשו, ראה האברך ותמה מהי התקלה הזו? ניגש ושאל לאחד מהקהל, תמהו עליו, האינך יודע כי רבינו ישראל סלנטר בא עתה? הוא זיהה את האיש וחשכו עיניו. כל הלילה נדדה שינה מעיניו וכלותיו יסרוהו, במי הוא התגרה ואת מי הוא השפיל.

למחרת בבוקר הלך לאכסנייתו של רבי ישראל, טרם הספיק לפצות פיו, הקדימו רבי ישראל בסבר פנים יפות, תשב בבקשה מה שלומך, הכבר נחת מן הדרך? האברך נדהם מקבלת פנים לבבית זו, ופרץ בבכיה ושטח סליחה ומחילה, רבי ישראל עודדו שלא יצטער וגילה לו שאין בלבו שום טינה עליו, חלילה אין אדם עומד על דבר אלא אם כן נכשל בו, נכנס עמו בשיחה בתורת המידות והמוסר שעשה ארוכה, כשקם ללכת שאלו רבי ישראל, שמא תאמר לי לשם מה באת לזילנא? האברך גילה לו כי בא כאן להשיג סמיכה לקבלת היתר שחיטה, אם כן,

הזקנו קורא נא

לחזוק ולעידוד לימים אלו

היציאה ממצרים - ההכרה באמונה

והנורא הזה להם לאלהים, שיעבדוהו, כי הוא פדה אותם מעבדות מצרים, כטעם עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים (ויקרא כה נה).

ומתוך דבריו מתורצים לנו השלש קושיות שהבאנו בתחילת דברינו. א. 'אנכי ה' ולא 'אני ה' מורה על שידעו ויאמינו כי ה' והוא היה והוא הוה והוא יהיה לעולם. ויש להרחיב עוד על תירוץ זה, וע"כ בהמשך דברינו. ב. 'אשר הוצאתיך ממצרים' וחזר 'מבית עבדים', שראשית כל הוא הוציא אותנו זקנים עם נערים, אנשים נשים וטף, מארץ מצרים, שהייתה מסוגרת, ולא היה אפשר לצאת משם בשום פנים ואופן. 'מבית עבדים' שלא מספיק שהיו בתוך ארץ מצרים, אלא גם היו עבדים לפרעה הרשע, והיו שבויים לפרעה לעשות כל מה שהוא מבקש. ועל שאלה ג' נדבר בהמשך.

והנה מצאנו מקום אחר שהקב"ה שינה מטבע לשונו כביכול, ואמר 'אני ה' אלוקיכם' וכדברי המדרש (שמות רבה מ"ג ה' פרשת כי תשא) "אמר ר' יהושע בן לוי בשם רשב"י: פתח של תשובה פתח לו הקב"ה למשה בסניני: 'אנכי ה' אלוקיך'. למה? בשעה שעשו ישראל העגל היה משה מפיס את האלוקים ולא היה שומע לו. אמר לו: אפשר שלא נעשה בהם מדת הדין על שנטלו את הדיבור? אמר משה: ריבון העולם, כך אמרת בסניני 'אנכי ה' אלוקיך', ולא אמרת 'אלוקיכם', לא לי אמרת? שמא להם אמרת? ואני בטלתי את הדיבור? אתמהא! הוי: 'ויחל משה את פני ה' אלהיו". אמר ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי: לפיכך חזר וכתבה בלשון רבים: 'אני ה' אלוקיכם' (ויקרא יט ד), וכן בכל המצוות אומר: 'אני ה' אלוקיכם' ולא אמר עוד: 'אני ה' אלוקיך'".

ולכאורה אפשר להסביר הדברים. הרי בשעת קבלת התורה נאמר "ויחן שם ישראל כנגד החר" פירש"י "כאיש אחד בלב אחד" דהיינו שכל החניות לא היו בהתאגדות כולם, ורק בחניה הזאת כולם התאגדו והתאחדו להיות 'כאיש אחד בלב אחד'. אז אמר 'אני' בלשון יחיד, כי כולם כאחד. אבל במעשה העגל חשבו לעשות אלוקים אחרים, ומשה רבינו היה מפיס את הקב"ה, ואז אמר 'אני ה' אלוקיכם' בלשון רבים. שהוא הבורא ואין זולתו ית'.

והתשובה לשאלה השלישית מרומזה בדברי רביה"ק ה"אור החיים הקדוש" זי"ע, בלשונו הזהב: "עוד יכוין ה' לומר על זה הדרך אנכי ה' אלוקיך הנה הזכיר בתחלת דברי ה' ב' עניינים האחד היותו ה' ברוך הוא שם הוי"ה זה יגיד האמונה כי ממנו יתברך ובמאמרו היה כל הווה וכל מה שהיה ומה שיהיה, גם יגיד על הווייתו יתברך היה והווה ויהיה, והב' אמר אלוקיך פירוש שעליהם לקבל מאמרו וגזרותיו, וכל הממרה את פיו יכנו אלוה, וכנגד ב' בחינות אלו בא האלקים להכריח כל אחת מהם בהוכחה שאין עליה טענה, כנגד אומרו אנכי ה' זה לך האות אשר הוצאתיך מארץ מצרים, דע כי באמצעות יציאת מצרים הוכחשו כל הדוברים שקך שיש חס ושלוש אמונה זולתו כי הוכחשו המאורות כי לא אלוקים המה בהחשיך ה' מאורם, הוכחשו הימים כי ה' עשה בהם אותות והפכם לדם, הוכחשה הארץ בהכותה ה' ותשרץ שרצים רעים, הוכחשו בעלי חיים שאין בהם ובמזלם חזק, הוכחשו כל אלוהות בעשות ה' בהם שפטים, הרי כי ה' הוא אדון כל הווה ושולט על הווה ומכחידו וגוזר על אין ויהיה כאשר עיני כל ישראל רואות. וכנגד מה שאמר אלהיך שצריכין לקבלו עליהם לאלוה לקיים כל דבריו אמר טעם הדבר מבית עבדים פירוש כי לצד שהיית עבד לזולת ואני הוצאתיך מעבדותם שורת הדין נותנת כי תקבל אלקותי עליך לקיים כל דבר". עכ"ל הק'.

ובכך מתבאר לנו יפה דברי הקב"ה שהכריז לעיני עם ועדה 'אנכי ה' אשר הוצאתיך מבית עבדים', ולא 'בראתי שמים וארץ', שבכח היציאה מארץ מצרים, בכח כל הניסים והנפלאות שהיה שם, זה האות שיש מנהיג ובורא עולם, וזה יותר מבריאת שמים וארץ. ויהי' שנוכח להאמין באמונת אומן בבורא כל עולמים על צעד ושעל, ולהחזיק באמונה תמיד, וזכות זה לצאת מכל המיצרים המיצרים עלינו, ולזכות לקבל את התורה מאהבה, ולמאמר הכתוב "אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד", ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

שבת קבלת התורה. בדברה הראשונה מעשרת הדברות, מכריז הקב"ה בהר סיני (פרשת כ, ב) "אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". הקב"ה על הדברה הראשונה בעשרת הדברות 'אנכי ה', שהוא ורק הוא הבורא כל עולמים, ובהמשך הכתוב 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים', בכך שהוא הוציא אותנו ביד חזקה ובזרוע נטויה מאומה קשה וממלך קשה (רש"י בפרשתינו), והביא אותם לכאן לקבל את התורה.

מס' שאלות עולים מתוך הדברים. א. אמר הכתוב 'אנכי ה' אלוקיך' למה לא אמר כמו במקומות אחרים 'אני ה' אלוקיך? ב. 'אשר הוצאתיך מבית עבדים' למה הכפיל הכתוב 'אשר הוצאתיך' מארץ מצרים, ושוב פעם חזר ואמר 'מבית עבדים'? ג. למה אמר הכתוב 'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים' למה לא אמר הכתוב 'אנכי ה' אלוקיך אשר בראתי שמים וארץ'?

בכדי להסביר את הדברים. מעשה היה ב'צאון המוסר' הרה"ק רבי ישראל מסלנט זי"ע (נלב"ע כ"ה שבט תרמ"ג) שהגיע לבקר באחת העיירות, וראה בא' האנשים שם יהודי מומר, שעל פניו הכיר בו כאחד תלמידיו לשעבר. הוא ביקש לקרוא לו, ושאל אותו איך הגיע מבירא רמא לבירא עמיקתא שכזאת? ענה לו אותו יהודי: רבי, לפני מס' חודשים אירחתי בביתי יהודי מומר, שהחל לדבר עמי על עניני אמונה, וכפר בכל, עפרא לפומיה. והעיד לי איך שדבריו הם אמת וצדק, והכל הם שקר ה". הוא הוציא מכיסו נקניק מבשר דבר אחר, ואמר בזה הלשון: יש לי בידי נקניק מבשר דבר אחר, שע"פ התורה אסור לאכול את זה, ואני הולך לאכול ממנו מעט, והיה אם אני מת על המקום, יש בורא עולם. ואם חלילה אני נשאר בחיים, וממשיך לאכול... והוא באמת אכל, והוא לא מת. הוא המשיך לאכול להנאתו, ומכך ירדתי מדרכי היהדות...

בתוך הדברים הגיע בנו של אותו יהודי, ואמר לו בשמחה ובצהלה, אבא, ראה קיבלתי את התעודה! האבא שמח מאוד עם הילד על התעודה שהם קיבלו לאחר עבודה מאמצת. ביקש ר' ישראל סלנטר לשאול את הילד, מה מיוחד בתעודה הזאת? ענה לו הילד: למדתי חודשים מספר על נגינה בכלי מיוחד, ועל כך שעברתי את הלימודים בהצלחה מרובה, קיבלתי תעודה! שאל עוד ר' ישראל סלנטר, מה מיוחד בתעודה... בוא תראה לנו שאתה יודע לנגן... הבא את הכלי נגינה ונראה אם אתה יודע לנגן... מיד ענה הילד: מה, כל א' שאני רואה לו את התעודה, אני יהיה צריך לנגן לו להראות שאני יודע, לא, מספיק שיש לי תעודה בידי, להראות שאני יודע לנגן באופן מעולה.

או אז אמר ר' ישראל סלנטר לאותו יהודי מומר: ישמע אוניך מה שפי בנך מדבר! לבורא עולם יש תעודה שהוא ברא את השמים ואת הארץ בששת ימי המעשה, והתעודה טמונה בדברי התורה הק', וכל א' שיבקש ולראות שיש בורא עולם על פי מה שהוא מבקש, אז הקב"ה ינגן על החליל כמו שהוא מבקש. יש בורא עולם, והוא יתברך עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. וכל מה שהראה לך אותו יהודי מומר, יבוא יומו לקבל את עונשו, ואז יהיה מדי מאוחר להתחרט... חזור לדרך האמונה לנו מדורות עולם, וייתב לך בזה ובבא.

הרמב"ם כותב וז"ל: אנכי ה' אלוקיך. הדבור הזה מצות עשה, אמר אנכי ה', יורה ויציאות אותם שידעו ויאמינו כי יש ה', והוא אלוקים להם, כלומר הווה, קדמון, מאתו היה הכל בחפץ ויכולת, והוא אלוקים להם, שחייבים לעבוד אותו. ואמר אשר הוצאתיך מארץ מצרים, כי הוצאתם משם תורה על המציאות ועל החפץ, כי בידיעה ובהשגחה ממנו יצאנו משם, וגם תורה על החדוש, כי עם קדמות העולם לא ישתנה דבר מטבעו, ותורה על היכולת, והיכולת תורה על הייחוד, כמו שאמר (לעיל ט יד) בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ. וזה טעם אשר הוצאתיך, כי הם היודעים ועדים בכל אלה. וטעם מבית עבדים. שהיו עומדים במצרים בבית עבדים, שבויים לפרעה, ואמר להם זה שהם חייבין שיהיה השם הגדול והנכבד

עלוך זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון

a13215113@gmail.com

לע"נ

מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה נלב"ע ז' אדר תשע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ הרה"ח רבי יוסף

אלימלך בן הרה"ח רבי חיים אליעזר ז"ל נלב"ע י"א אלול תשע"ח ת. נ. צ. ב. ה.

הר"ר אהרן יעקב לנציצקי

הי"ו לע"נ אביו הרה"ח ר' דוד ב"ר אברהם יצחק ז"ל נלב"ע כ' שבט תשע"ח

ע"י הרה"ח ר' יצחק מנחם

לנציצקי שליט"א לע"נ אביו הרה"ח ר' דוד ב"ר משה ז"ל נלב"ע כ"א שבט תשל"ט

המעוניין לתרום להוצאות העלוך להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פיגנבוים הי"ו, או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ה-ת-1 540321 ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.